

de erfenis van de evolutie - om even daarna zijn lichaam als laatste werktuig af te werpen. Verlost van al zijn beperkingen kan de wedergeboorte beginnen.

Deze *thin description* van deze SF-klassieker is bijna een belediging van de complexiteit van Kubricks film, maar laat wel zien dat de boodschap die sciencefiction kan verkondigen ook een hele positieve, indrukwekkende en betekenisvolle kan zijn. Kubrick zelf zegt het volgende over zijn motivatie en de behoefte om in sciencefiction voorbij de horizon te kijken: ‘Als de mens alleen maar achterover zou leunen en na zou denken over zijn onvermijdelijke einde en zijn angstaanjagende onbeduidendheid en eenzaamheid in de kosmos, dan zou hij zeker krankzinnig worden, of bezwijken aan een verlamdend gevoel van nutteloosheid.’

Dit commentaar op de boodschap in *2001: A Space Odyssey* klinkt ons nu in de oren als een verwijt aan hedendaagse sciencefiction-filmmakers en lijkt uit te leggen waarom ze voorbij de apocalyptische ondergang van de wereld zouden moeten kijken. Helaas lijken ze zijn boodschap niet begrepen te hebben. Dit jaar bewezen films als *Armageddon* (Michael Bay, 1998) en *Deep Impact* (Mimi Leder, 1998) dat het voorspellen van het einde van de mensheid nog steeds populair is. In deze films zien we het einde der tijden verschijnen in de vorm van een meteor. Weer schijnen sciencefiction-filmmakers dus niet voorbij de door henzelf gecreëerde horizon te kunnen kijken en lijkt de Apocalyps de enige uitweg uit hun inspiratieloos bestaan.

Moreno van Hulst

Dit Is Echt Gebeurd

Lees *De zwarte met het witte hart* van Arthur Japin; zonder twijfel het meest opzienbarende romandebuut van 1997. Lees het schokkende verhaal van twee Afrikaanse prinsjes, Kwame en Kwasi, die cadeau worden gedaan aan koning Willem I en in Nederland opgroeien. Lees hoe zij als onderpand dienen voor de illegale slavenhandel die Nederland in de negentiende eeuw drijft. Lees over de slavenkelders aan de Afrikaanse kust, van waaruit de slaven naar Suriname werden verscheept. Van die dingen die ik in ieder geval nooit bij geschiedenis geleerd heb, maar die iedere Nederlander zou moeten weten.

De zwarte met het witte hart was een succes bij de recensenten en het grote publiek: het werd lovend ontvangen en goed verkocht. Literatuurcritici prezen lapins stijl en de manier waarop hij de historische feiten tot leven brengt. Reden genoeg om het boek te nomineren voor de Librisliteratuurprijs, zou je denken. De jury besliste echter anders: voorzitter Henk van Os vond dat lapins roman ‘te historisch’ was en daarom niet in aanmerking kon komen voor de literaire prijs. Ja, Japins boek is gebaseerd op historische feiten, en ik zou er voorstander van zijn als het verplicht werd behandeld in de geschiedenisles, maar het is onmiskenbaar een roman. Dat staat niet voor niets met grote letters op het omslag.

Misschien had ik dit stuk anders moeten beginnen. Had ik moeten zeggen: lees in dit boek hoe de hoofdpersoon leert te overleven door zich aan te passen aan de heersende normen. Lees hoe zijn neef met zichzelf strijdt, geen concessies wil doen en daaraan ten onder gaat. Lees welke offers het migrantenleven vraagt, en hoe moeilijk het is om grofheid, verachting en tegenwerking met fijngevoeligheid en intelligentie te weerstaan. Dan had iedereen begrepen dat dit een literair verhaal is,

en geen historische verhandeling. In het nawoord stelt Japin: *'De zwarte met het witte hart* is een roman, maar de hoofdpersonen hebben echt bestaan. Hun levens heb ik gereconstrueerd aan de hand van de feiten, zoals ik die heb aangetroffen in officiële en privé-documenten'. Japin kiest consequent voor een particulier, en per definitie subjectief perspectief en daarom is zijn boek een roman. Als je het mij vraagt heeft de jury de plank dus flink misgeslagen.

Erger is dat zo'n jury met dit soort uitspraken over wat wel en geen literatuur is, een domein betreedt waar ze zich volgens mij verre van moet houden. De uitreiking van literaire prijzen blijkt niettemin regelmatig een verwoede genrestrijd aan te wakkeren. Frits van Oostrom won in 1996 met *Maerlants wereld* de AKO-literatuurprijs. Van Oostrom zult u in de boekhandel niet aantreffen in de kast met romans, maar bij de afdeling Middelnederlandse letterkunde. Zijn prachtige boek is dan ook een historische studie. De jury verdedigde haar keuze met het argument dat het boek weliswaar geen fictie is, maar dat het prachtig geschreven is en daarom de prijs verdiende. Andersom komt het ook voor dat boeken te literair gevonden worden: Tim Krabbé's roman werd genomineerd voor de Gouden Strop, de prijs voor het Spannende Boek, en won, wat woedende reacties opriep omdat zijn boek geen echte thriller, maar